

ผลของโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดาต่อการรับรู้การสนับสนุน
ของครอบครัวและความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา
ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด*

Effect of the Maternal Roles Enhancing Program on
Perception of Family Support and Success in Maternal Role
Attainment among Postpartum Adolescents

ทองภาพ นาร่อง, พย.ม**
พิริยา สุภศรี, วท.ม***
สุพิศ ศิริอรุณรัตน์, Dr.P.H.****

Tongpap Narong, M.N.S.
Piriya Suppasri, M.S.
Supit Siriarunrat, Dr.P.H.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดาต่อการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัวและความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด ผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดาขึ้นโดยใช้แนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของ House (1981) และทฤษฎีการดำรงบทบาทมารดาของ Mercer (1985) กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาวัยรุ่นหลังคลอดครรภ์แรก ณ หอผู้ป่วยหลังคลอด โรงพยาบาลตติยภูมิแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 60 ราย แบ่งเป็น กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 30 ราย กลุ่มควบคุมได้รับการพยาบาลตามปกติ ประกอบด้วย การได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองหลังคลอด และการเลี้ยงดูบุตร ส่วนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดาพร้อมกับได้รับการพยาบาลตามปกติ เครื่องมือ

การวิจัยประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของมารดา แบบบันทึกข้อมูลของบุตร แบบสอบถามการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว และแบบสอบถามความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาซึ่งค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคของแบบสอบถามการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว และแบบสอบถามความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาเท่ากับ .94 และ .89 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไค-สแควร์ (chi-square) และใช้สถิติทดสอบแมนวิทนียู (Mann-Whitney U test)

ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว และค่าเฉลี่ยคะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = 3.319, p = .001$ และ $Z = 2.557, p = .011$ ตามลำดับ) ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า โปรแกรม

* วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสืบราชธานี สาขาการผดุงครรภ์ชั้นสูง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี

*** รองศาสตราจารย์ กลุ่มสาขาวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**** อาจารย์ กลุ่มสาขาวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การส่งเสริมบทบาทมารดาช่วยให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดรับรู้การสนับสนุนของครอบครัวเพิ่มขึ้น และประสบความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา ซึ่งพยาบาลสามารถนำไปโปรแกรมนี้ไปใช้ในส่งเสริมบทบาทมารดาของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดได้ เพื่อช่วยให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดประสบความสำเร็จในการปฏิบัติบทบาทมารดาได้

คำสำคัญ : ส่งเสริมบทบาทมารดา การรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว ความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา มารดาวัยรุ่นหลังคลอด

Abstract

The purpose of this quasi - experimental research was to study the effects of the maternal role enhancing program on perception of family support and success in maternal role attainment among postpartum adolescents. The maternal role enhancing program was developed by the researcher. based on social support Concept by House (1981) and Mercer's maternal role attainment theory (1985). The sample consisted of 60 postpartum adolescents admitted in postpartum unit, the tertiary care hospital located in the Eastern Thailand. They were divided into an experimental and a control group equally. The control group received routine nursing care incorporated with delivery of knowledge about postpartum care and infant care. The experimental group received the maternal role enhancing program together with routine nursing care. Research instruments included mother data and infant data, the perception of family support questionnaire and the maternal roles attainment questionnaire. The Cronbach's

alpha coefficients for the perception of family support questionnaire and the maternal roles attainment questionnaire were .94 and .89, respectively. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, chi-square and Mann-Whitney U test.

The results revealed that mean scores of perception of family support and success of maternal roles attainment score in the experimental group were significantly higher than those in the control group at the .05 level of significance ($Z = 3.319, p = .001$ and $Z = 2.557, p = .011$, respectively). The findings suggest that the maternal roles enhancing program could lead to increase perception of family support and succeed in maternal roles attainment. Nurses can use this program in order to enhance maternal roles for postpartum adolescents being succeed in maternal roles attainment.

Key words : Maternal roles enhancing, perception of family support, success in maternal role attainment, postpartum adolescents

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การคลอดบุตรของมารดาวัยรุ่นในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2548-2552 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 12.89, 13.03, 13.37, 12.01 และ 13.55 ตามลำดับ (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553) ส่วนใหญ่จะเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้วางแผน (สายสุดา วงษ์จินดา, 2546) จึงไม่มีความพร้อมทั้งด้านสรีรวิทยาของร่างกาย จิตอารมณ์ สังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในระยะหลังคลอดที่ต้องรับบทบาทใหม่ คือ บทบาทการเป็น

มารดา ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติบทบาทมารดาได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากไม่มีประสบการณ์และทักษะการเป็นมารดามาก่อน จึงขาดความเชื่อมั่น เกิดความวิตกกังวล ส่งผลให้เกิดภาวะซึมเศร้าหลังคลอด (Cox, et al., 2008) มีความเครียด ความคลุมเครือในบทบาท มีการดำรงบทบาทมากเกินไป และมีความขัดแย้งในบทบาท (สุภาวดี เครือโชติกุล และสุมิตตา สว่างทุกข์, 2552) เกิดความบกพร่องในการเลี้ยงดู และสร้างความรักความผูกพันกับบุตร จากงานวิจัยพบว่า บุตรที่ได้รับการเลี้ยงดูจากมารดาวัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการล่าช้า (Ryan-Krause, Meadows-Oliver, Sadler, & Swartz, 2009) ถูกทำร้าย ถูกละเลย ทอดทิ้ง (George & Lee, 1997) ผลกระทบในระยะยาว พบว่า บุตรที่เกิดจากมารดาวัยรุ่น เมื่อเจริญเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นมักเป็นวัยรุ่นที่ไม่มีคุณภาพ มีการศึกษาต่ำและเกิดปัญหาการว่างงานตามมา (Department for Children, Schools and Families, 2008) มารดาวัยรุ่นหลังคลอดจะสามารถแสดงบทบาทมารดาได้อย่างเหมาะสม และประสบความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดานั้น จะต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ได้แก่ ความรู้และทักษะในการเลี้ยงดูบุตร ความสามารถรับรู้และตอบสนองความต้องการของบุตรได้อย่างเหมาะสม มีสัมพันธภาพกับบุตร (สมใจ พุทธาพิทักษ์ผล, 2547) มีเจตคติที่ดีต่อการเลี้ยงดูบุตร (อุดมวรรณ ภาวะเวช, 2533) และการได้รับการสนับสนุนทางสังคม (รัตติยา หาญกล้า, 2544) โดยเฉพาะการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว เพราะช่วยเพิ่มความรู้สึกรักพึงพอใจต่อบทบาทมารดา ความรู้สึกรักใคร่ผูกพันกับบุตร เพิ่มความรู้ความสามารถในการแสดงบทบาทมารดา เกิดทัศนคติที่ดีต่อการดูแลบุตร (Mercer, Hackley, & Bostrum, 1984) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุตร (Clemmens, 2001) มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการดูแลบุตรมากขึ้น (Warren, 2005)

ความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา คือ การที่มารดาสามารถผสมผสานพฤติกรรมกรรมการแสดงบทบาทมารดาของตนเองให้เข้ากับบทบาทอื่นๆ ได้อย่างมีความสุข ประเมินจากการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตร การมีความเชื่อมั่นและความสามารถในการปฏิบัติบทบาทมารดา และความพึงพอใจในบทบาทมารดา (Mercer, 1985) โดยระยะหลังคลอดเป็นระยะสำคัญของการเรียนรู้และพัฒนาบทบาทมารดา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดาสำหรับมารดาวัยรุ่นหลังคลอดขึ้น ประกอบด้วย การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร การส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นมารดา การพัฒนาทักษะการเลี้ยงดูบุตร การติดตามประเมินผลการเลี้ยงดูบุตร และการสนับสนุนของครอบครัวตามแนวคิดของเฮาส์ (House, 1981) คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านวัตถุ สิ่งของ การเงิน และบริการ และด้านการประเมินตัดสิน โดยให้สมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมในทุกกิจกรรมของโปรแกรม เพื่อให้ครอบครัวมีความเข้าใจในบทบาทการสนับสนุนมารดาวัยรุ่นหลังคลอด มีความรู้และมีทักษะในการเลี้ยงดูทารก มีความเข้าใจในความรู้นักคิดต่อการเป็นมารดาของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด สามารถให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรแก่มารดาวัยรุ่นหลังคลอดขณะอยู่ที่บ้าน เพื่อช่วยให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดสามารถแสดงบทบาทมารดาได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดาต่อการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว และความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด

สมมติฐานการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัวของกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม

2. ค่าเฉลี่ยคะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดา โดยใช้ทฤษฎีการดำรงบทบาทมารดาของ Mercer (1985) กล่าวคือบทบาทมารดาเป็นกระบวนการทางสติปัญญาและสังคมที่ซับซ้อนเกิดจากการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และการมีปฏิสัมพันธ์กัน (Rubin, 1975) ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา ซึ่งประเมินได้จากการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตร การมีความเชื่อมั่นและความสามารถในการปฏิบัติบทบาทมารดา และความพึงพอใจในบทบาทมารดา และใช้แนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของ House (1981) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา (เพ็ญนิภา ภักดีวงศ์, 2548)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) แบบสองกลุ่มวัดครั้งเดียวหลังการทดลอง เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดาต่อการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว และความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ มารดาวัยรุ่นหลังคลอด ณ หอผู้ป่วยหลังคลอด โรงพยาบาลตติยภูมิแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาวัยรุ่นหลังคลอด ครรภ์แรกที่ได้รับคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

จำนวน 60 ราย โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามความเหมาะสมของการวิจัยกึ่งทดลอง คือ ใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 30 ราย (Pilot & Hungler, 1995) มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีความยินดีและให้ความร่วมมือในการวิจัย ตั้งครรภ์ครบกำหนด คลอดปกติ ไม่มีภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด บุตรมีน้ำหนักแรกเกิดอยู่ระหว่าง 2,500-3,999 กรัม สุขภาพแข็งแรง ไม่มีความพิการแต่กำเนิด และไม่ถูกแยกจากมารดาในช่วง 48 ชั่วโมงหลังคลอด มีสมาชิกครอบครัวที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน สามารถเข้าร่วมโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดาได้จำนวน 1 คน ได้แก่ สามีหรือมารดาของตนเอง หรือมารดาของสามี จัดกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มควบคุม 30 ราย และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อป้องกันการปนเปื้อน (contamination) เสร็จแล้วจัดกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลอง 30 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย ได้แก่

1.1 โปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดา เป็นโปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาดาราร เอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร เรื่อง การส่งเสริมการเจริญเติบโตของบุตร การส่งเสริมพัฒนาการและการตอบสนองสื่อสัญญาณบุตร การดูแลบุตรให้ได้รับความสุขสบาย การป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับบุตร 2) การส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นมารดา 3) การพัฒนาทักษะการเลี้ยงดูบุตร 4) การติดตามประเมินผลการเลี้ยงดูบุตร และ 5) การสนับสนุนของครอบครัว โดยให้ครอบครัวเข้าร่วมสนับสนุนมารดาวัยรุ่นหลังคลอด ตามกรอบแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของ House (1981)

1.2 คู่มือการเลี้ยงดูบุตรสำหรับมารดาวัยรุ่นมือใหม่ เป็นเอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาดาราร เอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มารดาวัย

รุ่นหลังคลอดนำไปศึกษาเพิ่มเติม

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลและแบบบันทึกข้อมูลของบุตร ประกอบด้วย อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว การวางแผนการตั้งครรภ์ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร เพศทารก อายุทารกในครรภ์ น้ำหนักทารกแรกเกิด

2.2 แบบสอบถามการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ เกตุแก้ว จินดาโรจน์ (2536) จำนวน 25 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ดังนี้ 1 หมายถึง เป็นจริงน้อยที่สุด 2 หมายถึง เป็นจริงน้อย 3 หมายถึง เป็นจริงปานกลาง 4 หมายถึง เป็นจริงมาก 5 หมายถึง เป็นจริงมากที่สุด

2.3 แบบสอบถามความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา เป็นแบบสอบถามของ ศรีสมร ภูมณสกุล อรพรรณ สมบูรณ์ทรัพย์ และอุษาศิริวัฒน์โชค (2547) จำนวน 23 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ดังนี้ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ 4 หมายถึง เห็นด้วย 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) ความถูกต้องของภาษา โดยนำโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดา คู่มือการเลี้ยงดูบุตรสำหรับมารดาวัยรุ่นมือใหม่ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล และแบบบันทึกข้อมูลของบุตร แบบสอบถามการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว และแบบสอบถามความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และนำ

แบบสอบถามการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว คำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index: CVI) ได้ค่าดัชนีเท่ากับ 1.00

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยนำแบบสอบถามการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว และแบบสอบถามความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา ไปทดลองใช้กับมารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย นำข้อมูลที่ได้ไปคำนวณหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยแบบสอบถามการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัวและแบบสอบถามความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 และ .89 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

หลังจากเค้าโครงวิทยานิพนธ์พร้อมเครื่องมือวิจัยผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา และคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยโรงพยาบาลตติยภูมิแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง และนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธิดำเนินการวิจัย และอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงการพิทักษ์สิทธิ เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในเอกสารยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มควบคุมจนครบ 30 รายก่อนแล้วทำการวิจัยในกลุ่มทดลอง 30 ราย ดังนี้

กลุ่มควบคุม ในระยะ 12-24 ชั่วโมงหลังคลอด ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ส่วน

แบบบันทึกข้อมูลของบุตรผู้วิจัยบันทึกจากเวชระเบียน ในระยะ 25-48 ชั่วโมงหลังคลอด กลุ่มตัวอย่างได้รับการพยาบาลตามปกติ ประกอบด้วย การได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองหลังคลอด และการเลี้ยงดูบุตร หลังจากนั้น 4-5 สัปดาห์หลังคลอดตามกำหนดนัดตรวจหลังคลอด ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างที่แผนกผู้ป่วยนอกสูติ-นรีเวชกรรม และให้ตอบแบบสอบถาม การรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว และแบบสอบถามความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา จากนั้นสอบถามถึงปัญหาในการเลี้ยงดูบุตร พร้อมทั้งให้คำแนะนำ และให้คู่มือการเลี้ยงดูบุตรสำหรับมารดาวัยรุ่นมือใหม่ไปอ่านเพิ่มเติม

กลุ่มทดลอง ได้รับการพยาบาลตามปกติร่วมกับโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดา ดังนี้

ครั้งที่ 1 ในระยะ 12-24 ชั่วโมงหลังคลอด ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนแบบบันทึกข้อมูลของบุตรผู้วิจัยบันทึกจากเวชระเบียน จากนั้นผู้วิจัยให้ความรู้ และพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร โดยการสนทนาพูดคุย การสะท้อนคิด การสาธิต การสาธิตย้อนกลับ และการศึกษาดูด้วยตนเอง เนื้อหาประกอบด้วย การส่งเสริมการเจริญเติบโตของบุตร การส่งเสริมพัฒนาการและการตอบสนองสื่อสัญญาณบุตร รวมทั้งโน้มน้าวใจให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการปฏิบัติบทบาทมารดา โดยให้ครอบครัวร่วมรับฟัง ฝึกทักษะ สนทนาพูดคุยเกี่ยวกับการเลี้ยงดูทารก และคอยให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจมารดาวัยรุ่นหลังคลอด

ครั้งที่ 2 ในระยะ 36-48 ชั่วโมงหลังคลอด ผู้วิจัยประเมินผลความรู้และทักษะที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากครั้งที่ 1 พร้อมให้ความรู้เพิ่มเติม หลังจากนั้นให้ความรู้ พัฒนาทักษะ เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร เนื้อหาประกอบด้วย การดูแลบุตรให้ได้รับความสุขสบาย การป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับบุตร รวมทั้งโน้มน้าวใจให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการปฏิบัติบทบาท

มารดา โดยครอบครัวร่วมรับฟัง ฝึกทักษะ สนทนาพูดคุยเกี่ยวกับการเลี้ยงดูทารก และคอยให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจมารดาวัยรุ่นหลังคลอด หลังจากนั้นให้คู่มือการเลี้ยงดูบุตรสำหรับมารดาวัยรุ่นมือใหม่ เพื่ออ่านทบทวนและศึกษาเพิ่มเติม หลังจากกลุ่มตัวอย่างจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล 5-7 วัน ผู้วิจัยติดตามประเมินผลการเลี้ยงดูบุตร โดยสอบถามและให้คำแนะนำทางโทรศัพท์ และระยะ 4-5 สัปดาห์หลังคลอด ตามกำหนดนัดตรวจหลังคลอด ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างที่แผนกผู้ป่วยนอกสูติ-นรีเวชกรรม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว และแบบสอบถามความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา รวมทั้งสอบถามถึงปัญหาในการเลี้ยงดูบุตร และให้คำแนะนำเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอผลการศึกษาดูด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไค-สแควร์ (chi-square) และสถิติทดสอบแมนวิทนียู (Mann-Whitney U test) เนื่องจากวิเคราะห์ข้อมูลโดยทดสอบการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล โดยใช้สถิติทดสอบโคลโมโกรอฟ สเมอร์นอฟ (The Kolmogorov-Smirnov two sample test) พบว่าข้อมูลทั้งหมดไม่เป็น การแจกแจงแบบปกติ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มารดาวัยรุ่นหลังคลอด มีอายุเฉลี่ย 17.5 ปี ($SD = 1.38$) และ 17.6 ปี ($SD = 1.13$) ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา/มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 73.3 และร้อยละ 63.3 รายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 14,900 บาทต่อเดือน ($SD = 7997.20$) และ 20,900 บาทต่อเดือน ($SD = 13,687.02$) ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพ

(เป็นแม่บ้าน นักเรียน) ร้อยละ 70.0 และร้อยละ 86.7 อาศัยอยู่กับสามีและบิดามารดาของตนเอง/บิดามารดาของสามี ร้อยละ 46.7 และร้อยละ 60.0 ทั้งสองกลุ่มไม่ได้วางแผนการตั้งครรภ์ ร้อยละ 86.7 ไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรในขณะที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาล ร้อยละ 93.3 และร้อยละ 100.0 ทารกเพศชาย ร้อยละ 56.7 และทารกเพศหญิง ร้อยละ 56.7 อายุในครรภ์เฉลี่ย 38.87 สัปดาห์ ($SD = 1.19$) และ 38.9 สัปดาห์ ($SD = 1.03$) น้ำหนักตัวแรกเกิดเฉลี่ย 3,110 กรัม ($SD = 342.51$) และ 3,167.47 กรัม ($SD = 300.18$) เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุ การศึกษา รายได้ครอบครัว อาชีพ ลักษณะครอบครัวในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองด้วยสถิติสถิติไค-สแควร์ พบว่า ทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยคะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัวของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด (N = 60)

ตัวแปร	กลุ่มควบคุม (n = 30)		กลุ่มทดลอง (n = 30)	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
การรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว				
- การสนับสนุนด้านอารมณ์	3.94	.58	4.34	.28
- การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร	3.94	.56	4.48	.23
- การสนับสนุนด้านวัตถุประสงค์ของเงินและบริบริการ	4.00	.58	4.71	.16
- การสนับสนุนด้านการประเมินตัดสินใจ	3.64	.42	4.02	.29
โดยรวม	3.88	.42	4.39	.18

2.2 ความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาโดยรวมเท่ากับ 4.18 ($SD = 0.25$) และ 4.45 ($SD = 0.15$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรเท่ากับ 4.02 ($SD =$

2. คะแนนการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว และความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด

2.1 การรับรู้การสนับสนุนของครอบครัว กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัวโดยรวมเท่ากับ 3.88 ($SD = 0.42$) และ 4.39 ($SD = 0.18$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัวด้านอารมณ์เท่ากับ 3.94 ($SD = 0.58$) และ 4.34 ($SD = 0.28$) ด้านข้อมูลข่าวสารเท่ากับ 3.94 ($SD = 0.56$) และ 4.48 ($SD = 0.23$) ด้านวัตถุประสงค์ของเงินและบริบริการเท่ากับ 4 ($SD = 0.58$) และ 4.71 ($SD = 0.16$) ด้านการประเมินตัดสินใจเท่ากับ 3.64 ($SD = 0.42$) และ 4.02 ($SD = 0.29$) ดังตารางที่ 1

0.31) และ 4.48 ($SD = 0.16$) ด้านการมีความเชื่อมั่นและความสามารถในการปฏิบัติบทบาทมารดาเท่ากับ 4.00 ($SD = 0.33$) และ 4.15 ($SD = 0.23$) ด้านความพึงพอใจในบทบาทมารดาเท่ากับ 4.46 ($SD = 0.34$) และ 4.71 ($SD = 0.21$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยคะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของมารดาวัยรุ่นน หลังคลอด (N = 60)

ตัวแปร	กลุ่มควบคุม (n = 30)		กลุ่มทดลอง (n = 30)	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
ความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา				
- การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตร	4.02	.31	4.48	.16
- การมีความเชื่อมั่นและความสามารถในการปฏิบัติบทบาทมารดา	4.00	.33	4.15	.23
- ความพึงพอใจในบทบาทมารดา	4.46	.34	4.71	.21
โดยรวม	4.18	.25	4.45	.15

2.3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ การสนับสนุนของครอบครัว และความสำเร็จในการ ดำรงบทบาทมารดาของมารดาวัยรุ่นนหลังคลอด ระหว่าง กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

2.3.1 การรับรู้การสนับสนุนของ ครอบครัว ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้การสนับสนุนของ ครอบครัวของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = 3.319, p = .001$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัวของมารดาวัยรุ่นนหลังคลอด ระหว่าง กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

	n	\bar{X}	SD	Z	p
กลุ่มควบคุม	30	3.88	0.42	3.319	.001
กลุ่มทดลอง	30	4.39	0.18		

2.3.2 ความสำเร็จในการดำรงบทบาท มารดา ค่าเฉลี่ยคะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาท มารดาของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัย

สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = 2.557, p = .011$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของมารดาวัยรุ่นนหลังคลอด ระหว่าง กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

	n	\bar{X}	SD	Z	p
กลุ่มควบคุม	30	4.18	0.25	2.557	.001
กลุ่มทดลอง	30	4.45	0.15		

อภิปรายผล

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้การสนับสนุนของครอบครัวของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = 3.319, p = .001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เพราะว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมบทบาทมารดา โดยให้ครอบครัวเข้าร่วมสนับสนุนตามกรอบแนวคิดของเฮาส์ (House, 1981) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านวัตถุประสงค์ของ การเงินและบริการ ด้านการประเมินตัดสินใจ รวมทั้งครอบครัวได้ร่วมรับฟังความรู้ ฝึกทักษะ แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติบทบาทมารดาการเลี้ยงดูบุตร รวมถึงบทบาทในการให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ทำให้ครอบครัวเข้าใจบทบาทการสนับสนุนมารดาวัยรุ่นหลังคลอด สามารถให้ความช่วยเหลือขณะอยู่ที่บ้านได้ รวมถึงมีความเข้าใจมารดาวัยรุ่นหลังคลอดเพิ่มขึ้น ทำให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดเกิดการรับรู้เพิ่มขึ้น (กรรณิการ์ อัสวตรเดชา, 2550) และเกิดการเรียนรู้ มีการเปลี่ยนแปลงความรู้ พฤติกรรม และทัศนคติในการเลี้ยงดูบุตร และทำให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดเกิดความเชื่อมั่นในการดูแลบุตร (Clemmens, 2001) สอดคล้องกับการศึกษา ของศิริกัญท์ จันทร์วัฒนกัญท์ (2544) ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติพัฒนางานในการเลี้ยงดูบุตรของมารดาวัยรุ่นในระะยะหลังคลอดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งมารดาวัยรุ่นยังมีความเชื่อว่ามีคนคอยดูแล ให้ความรัก ความผูกพันซึ่งกันและกัน (Cobb, 1976) ดังจะเห็นได้จากการติดตามประเมินผลการเลี้ยงดูบุตรทางโทรศัพท์ภายหลังจากจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลมารดาวัยรุ่นหลังคลอดแล้วว่า ครอบครัวให้การยอมรับ มีความเห็นอกเห็นใจ ให้ข้อมูล คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือในการแบ่งเบาภาระงาน และการเลี้ยงดู

บุตร รวมถึงช่วยจัดหาอาหารที่บำรุงนํ้านมมาให้ เช่น แกงเลียง ผัดจิง ทำให้คนรู้สึกว่าได้รับการดูแลด้วยความรัก รู้สึกมีคุณค่าและมีกำลังใจในการเลี้ยงดูบุตร และมีความสุขในการปฏิบัติบทบาทมารดา

ส่วนกลุ่มควบคุม ครอบครัวไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมของโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดาครอบครัวจึงมีความรู้ ความสามารถในการช่วยเหลือสนับสนุนน้อยกว่า ทำให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดรับรู้การสนับสนุนของครอบครัวน้อยกว่ากลุ่มทดลอง

2. ค่าเฉลี่ยคะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = 2.557, p = .011$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ก็เพราะว่าโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดา เป็นการให้ความรู้ และการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร โดยการสนทนาพูดคุย การสะท้อนคิด การสาธิต การสาธิตย้อนกลับ และการศึกษาด้วยตนเอง มีผลให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดมีความสามารถและมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติบทบาทมารดา สอดคล้องกับการศึกษาของ นุชนาถ สะกะมะณี (2541) ที่พบว่า มารดาหลังคลอดครรภ์แรกที่ได้รับความรู้และการฝึกทักษะพฤติกรรมบทบาทมารดาในการเลี้ยงดูบุตร มีความสามารถในการดำรงบทบาทมารดาอยู่ในระดับมาก และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งโปรแกรม ยังโน้มน้าวจิตใจให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดเห็นความสำคัญของบทบาทมารดา มีความเข้าใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อการปฏิบัติบทบาทมารดา สามารถพัฒนาสัมพันธภาพกับบุตร มีผลให้เกิดความรักใคร่ผูกพันกับบุตรมากขึ้น มีความรู้สึกที่ดีต่อบุตร และมีความพึงพอใจในบทบาทมารดา สอดคล้องกับการศึกษาของ อุดมวรรณ ภาวะเวช (2533) ที่พบว่า เจตคติต่อการเลี้ยงดูบุตรของมารดาวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวต่อบทบาท

การเป็นมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 การติดตามประเมินผลการเลี้ยงดูบุตร โดยสอบถามเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรและให้คำแนะนำทางโทรศัพท์ ภายหลังจากจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล 5-7 วัน เป็นการให้ความรู้และช่วยแก้ไข้ปัญหา ให้กำลังใจในการเลี้ยงดูบุตร ทำให้มารดาวัยรุ่นลดความวิตกกังวล เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติบทบาทมารดาได้ (Shaw, 1986) รวมถึงการให้ครอบครัวช่วยเหลือสนับสนุน ทำให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดมีการแสดงบทบาทมารดาที่เหมาะสม สามารถพัฒนาให้ประสบความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาได้ (รัชณี ครองระวะ, 2548) สอดคล้องกับการศึกษาของ อติมา ศรีสมบูรณ์ เขียวลักษณ์ เสรีเสถียร จวีวรรณ อยู่สำราญ และวรรณพาหุวัฒนกร (2554) ที่พบว่า มารดาวัยรุ่นที่ไม่ได้วางแผนการตั้งครรภ์หลังได้รับโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทการเป็นมารดา มีคะแนนความสำเร็จในบทบาทการเป็นมารดาเมื่อ 4 สัปดาห์หลังคลอดสูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

พยาบาลหน่วยหลังคลอดควรนำโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทมารดานี้ไปใช้ส่งเสริมบทบาทมารดาวัยรุ่นหลังคลอด หรือปรับกิจกรรมในโปรแกรมฯ ให้เหมาะสมกับบริบทของหอผู้ป่วยหลังคลอด เพื่อช่วยให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดปฏิบัติบทบาทมารดาได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

กรรมณีการ์ อัสวครเดชา. (2550). การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกตุแก้ว จินดาโรจน์. (2536). การศึกษาแหล่ง

สนับสนุนทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวต่อการเป็นมารดาในระยะก่อนจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลของมารดาหลังคลอดที่มีบุตรเจ็บป่วย. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นุชนาถ สะกะมะณี. (2541). ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อความสามารถในการดำรงบทบาทมารดาครั้งแรกของมารดาหลังคลอด. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญญา ภัคติวงศ์. (2548). การพัฒนาโมเดลความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของทฤษฎีเมอร์เซอร์ ในมารดาไทยติดเชื้อ เอช ไอ วี. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาล, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

รัชณี ครองระวะ. (2548). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในบทบาทการเป็นมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรก. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลมารดาและทารกแรกเกิด, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

รัตติยา หาญกล้า. (2544). อิทธิพลของปัจจัยด้านมารดา พฤติกรรมทารก การสนับสนุนทางสังคมกับการแสดงบทบาทการเป็นมารดาของมารดาในระยะหลังคลอด. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลมารดาและทารกแรกเกิด, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรีสมร ภูมณสกุล, อรพรรณ สมบูรณ์ทรัพย์ และอุษา ศิริวัฒนโชค. (2547). การพัฒนาแบบวัดความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา: ฉบับปรับปรุง และคุณสมบัติทางด้านการวัด. วารสารพยาบาลศาสตร์, 22(1), 28 - 38.

ศิริภรณ์ จันทร์วัฒนภักดิ์. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับการปฏิบัติพัฒนาภิกในการเลี้ยงดูบุตรของมารดาวัยรุ่นในระยะหลังคลอด. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมใจ พุทธิพิทักษ์ผล. (2547). ประสบการณ์ชีวิตมารดาวัยรุ่นที่ไม่ได้วางแผนการตั้งครรภ์: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา. วารสารพยาบาลศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 1(1), 53-62.

สายสุดา วงษ์จินดา. (2546). ประสบการณ์ของหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรก. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลมารดาและทารกแรกเกิด, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2553). ระบบรายงานสภาวะการมีบุตรของวัยรุ่น. วันที่ค้นข้อมูล 1 มกราคม 2554, เข้าถึงได้จาก <http://www.childpregnancy.m-society.go.th>

สุภาวดี เครือโชติกุล และสุมิตตา สว่างทุกข์. (2552). เปรียบเทียบความเครียดในบทบาทระหว่างมารดาวัยรุ่นและมารดาผู้ใหญ่. วารสารเกื้อการณย์, 16(2), 75-89.

อดิณา ศรีสมบุรณ์, เขาวลัักษณ์ เสรีเสถียร, ฉวีวรรณ อยู่สำราญ, และวรรณภา พาทูวัฒนกร. (2554). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมบทบาทการเป็นมารดาต่อความสำเร็จในบทบาทการเป็นมารดาของมารดาวัยรุ่นที่ไม่ได้วางแผนการตั้งครรภ์. วารสารพยาบาลศาสตร์, 29(2), 75.

อุดมวรรณ ภาวะเวช. (2533). ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเลี้ยงดูบุตร การสนับสนุนจากมารดาของมารดาวัยรุ่นกับการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาของมารดาวัยรุ่น. วารสารคณะพยาบาล

ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 13(1), 26-32.

Clemmens, D. (2001). The relationship between social support and adolescent mother's interactions with their infants: A meta analysis. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing*, 30(4), 410 - 420.

Cobb, S. (1976). Social support as moderator of life stress. *Psychosomatic Medicine*, 38(5), 300 -314.

Cox, J. E., Buman, M., Valenzuela, J., Joseph, N. P., Mitchell, A., & Woods, E. R. (2008). Depression, parenting attributes, and social support among adolescent mothers attending a teen tot program. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, 21(5), 275 - 81.

Department for Children, Schools and Families. (2008). *Teenage parents: Who cares? A guide to commissioning and delivering maternity services for young parents.* (2 nd ed.). Retrieved January 5, 2011, from <http://www.google.co.th/url?sa=t&rot=j&g=&esrc=s&frm=1&source=web&ed=1&ved=occ&QFjAA&url>

George, R. M., & Lee, B. J. (1997). Abuse and neglect of the children. In R. Maynard (Ed.), *Kids having kids* (pp. 205 - 230). Washington, DC: The Urban Institute.

House, J. S. (1981). *Work, stress and social support.* Massachusetts: Addison Wesley.

Mercer, R. T. (1985). The process of maternal role attainment over the first year. *Nursing Research*, 34(4), 198-204.

Mercer, R. T., Hackley, K. C., & Bostrum,

A. (1984). Social support of teenage mothers. *Birth Defects*, 20(5), 245 - 290.

Pilot, D. F., & Hunger, B. P. (1995). *Nursing research: Principles and methods* (5th ed.). Philadelphia: Lippincott.

Rubin, R. (1975). Maternal tasks in pregnancy. *Maternal-Child Nursing Journal*, 4(3), 143-153.

Ryan - Krause, P., Meadows-Oliver, M., Sadler, L., & Swartz, M. K. (2009). Developmental status of children of teen mothers:

Contrasting objective assessments with maternal reports. *Journal of Pediatric Health Care*, 23(5), 303-309.

Shaw, H. (1986). Telephone audiotapes for parenting education: Do they really help? *The American Journal of Maternal/Child Nursing*, 11(2) 108-111.

Warren, P. L. (2005). First-time mothers: Social support and confidence in infant care. *Journal of Advanced Nursing*, 50(5), 479-488.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University